

of the Arctic region.

The US seeks to engage the EU foreign policy implementation taking into account American interests. However, at the beginning of the XXI century the EU had its own foreign policy program. The EU has an unhappy tendency towards US methods of solving world problems and unilateral actions in the international arena.

The bipolar system was dominated by bilateral cooperation between the US and individual states of the European Union, but during the presidency of Barack Obama, the United States prefer relations with European politicians who represent the agreed position of 28 EU member states.

The US in implementing its foreign policy should take into account the position of individual states and the European Union as a whole entity. This affects the process of solving international problems.

Despite the existence of contradictions in the relations of the United States and the European Union, cooperation will continue to contribute to this long-term relationship, similarities in approaches to building political and economic systems and similarities in mentality.

Key words: USA, EU, cooperation, differences, bilateral relations.

УДК 327

Арабаджи Ю. І.

старший викладач кафедри соціології,
психології та гуманітарних дисциплін,

Криворізький факультет

ДВНЗ «Запорізький національний університет»
(Кривий Ріг, Україна), E-mail: amati_yuriy@i.ua

ВІДРОДЖЕННЯ ФАШИЗМУ НА ТЛІ ПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ В РОСІЇ І УКРАЇНІ

Анотація. У статті розкривається сутність фашизму, його ідеологія, причини появи і актуальність цього явища для Росії та України.

Ключові слова: Україна, Росія, фашизм, ЗМІ, пропаганда, політика, війна.

Актуальність дослідження. Необхідність дослідження фашизму і загрози його відродження в Росії та Україні обумовлено низкою факторів. У світі наростає протистояння між провідними геополітичними центрами: Північною Америкою, Європою і Китаєм. У відповідь, Росія намагалась через створення ЄАС перетворитися на один з полюсів сучасного світу. Щоб набути функції світового Центру, Росія почала втілювати у життя свої імперські плани: 27 лютого 2014 року відбулось вторгнення в Україну після вступу збройних сил РФ на територію Автономної республіки Крим, далі була розв'язана війна на сході України, а вже восени 2015 року Росія почала роздмухувати Сірійський конфлікт. Які наслідки будуть мати такі дії Росії? З метою приборкання агресора задіяні міжнародні санкції, котрі поглиблюють економічну кризу в Росії. Економічний спад стає причиною значного погіршення становища незахищених верств населення. Розширення міграційних процесів призводить до зростання національної напруженості як у Росії, так і в Європі. Поглиблюється соціальна нерівність, зростає недовіра, провокуються масові агресивні настрої, виступи громадян часто приймають радикальні форми.

В Україні також можна спостерігати схожі тенденції: невпевненість в завтрашньому дні, відчуття тривоги, часто негативне ставлення до політичних дій правлячої еліти, до інститутів влади.

Така ситуація є небезпечною, оскільки частина населення, найчастіше молодь, готові до об'єднання і бажають знайти причини заглиблення соціальної, політичної та економічної нестабільності і покарати винних у ситуації, що склалася. З іншого боку відбувається посилення політичного корпоративізму – згуртування політичної верхівки в вузьке коло людей, об'єднаних інтересами утримання та збереження влади.

Доречі, не тільки в Росії та Україні, а й у ряді європейських країн у парламентських виборах праворадикальні партії все частіше отримують значне представництво в законодавчих органах влади. У своїх політичних програмах і тактиці вони використовують технології мобілізації суспільства навколо національної ідентичності. Фашистська ідеологія і технології використовуються як засоби та інструменти виходу з кризових ситуацій.

Отже, економічна та соціально-політична ситуація в Росії та Україні, світоглядна криза, політичний нігілізм, все це є благодатним ґрунтом для появи фашистських настроїв.

Серед зарубіжних дослідників, що розглядають особливості фашизму виділяються Х. Арендт, А. Бауеркемпер, В. Віпперман, Л. Люкс, К. Манхейм, П. Мілз, К. Поппер. З. Бжезинський вивчав теорію тоталітаризму порівнюючи фашизм і комунізм, протиставляючи тоталітаризму ліберально-демократичне суспільство. Про умови фашизації націй писали сучасники класичного фашизму Е. Нольте, В. Парето, Л. Троцький.

Комплексному дослідженню фашизму і неофашизму присвячені роботи Е. Д. Вайтц, А. Феннера, Д. Проуа, К. Фогу «Фашизм і неофашизм», антологія «Фашизм» британського вченого Р. Гріффіна, монографія Ш. Бройера «Націоналізм і фашизм».

Сучасні дослідники М. Вирич, Д. Громов, В. Лук'янов в роботах розглядають еволюцію ідеології фашизму, питання про загрозу фашизму в сучасній Росії піднімається такими авторами як Б. Кагарлицький, С. Кара-Мурза, С. Котов, А. Умланд і т.д.

Метою даної роботи є вивчення та аналіз факторів і умов зародження фашизму, ідентифікація фашизму в Росії та Україні.

Досягнення поставленої мети дослідження передбачає вирішення таких основних завдань:

- виявити соціально-політичні, економічні та культурні передумови формування фашизму;
- дослідити можливості появи фашизму в сучасній Росії та Україні;
- проаналізувати основні тенденції та виявити загрози розвитку фашизму;
- визначити шляхи і методи попередження фашизму;

Об'єктом дослідження є фашизм як ідеологія і політична практика;

Предметом дослідження є тенденції, закономірності та загрози проявів фашизму в політичному процесі сучасної Росії та України;

Фашизм - це різновид політичного режиму, а також радикальна авторитарна імперіалістична політична ідеологія, характерними ознаками якої є сильний культ особи, націоналізм, мілітаризм, тоталітаризм, імперіалізм та ідея постійної війни й панування [1].

Для фашистських держав характерне посилення регулюючої ролі держави як в економіці, так і в ідеології. Основними рисами ідеології фашизму є:

- Імперіалізм, прагнення до світового панування силовими методами;
- Консервативність економічних програм, державно-монополістичні методи регулювання економіки;
- Корпоративізм в основі будівництва держави, суспільство подається безкласовим, солідарним, замість класів вводиться поняття «корпорації», кожна корпорація виконує свою соціальну функцію. Корпоративістський парламент замінює собою всі традиційні представницькі та законодавчі органи влади і придушує політичне інакомислення;
- Крайній націоналізм і культурна замкнутість, расизм, геноцид. Національна ідентичність є основою індивідуальної ідентичності і не повинна бути пошкоджена іноземними впливами;
- Популізм, непримиренна боротьба з політичним і культурним лібералізмом;

- Культ насильства, нетерпимість, репресії, спрямовані на інакомислення. Фашисти завжди вказують в якості джерела і зразка «занепаду» обраний ними етнос або групу етносів, об'єднання людей зі своєю ідеологією або релігійними поглядами, яких вони виставляють джерелом усіх негараздів;

- Вождь з необмеженою владою, «обожнювання» вождя і створеної ним ієрархії, бажання померти за націю;

- Виховання «нової людини» – «зрілої» істоти, фізично сильної і «моральної», що зневажає все «слабке» і до смерті віддані вождю і нації, ідеям фашизму.

- Пропаганда та освіта, що вселяє сліпе підкорення владі, що перешкоджає критичним і незалежним поглядам. Членам сім'ї ставиться в патріотичний обов'язок повідомляти про антифашистські настрої в сім'ї;

- Протистояння християнським вченням, усунення християнських ідеалів любові, смирення і покаяння на тій підставі, що вони пригнічують сильні інстинкти, необхідні щоб домінувати над «нижчими» расами;

- Тоталітарна влада фашистської партії: повне підпорядкування законодавчої, виконавчої, судової влади, повне підпорядкування управління силовими структурами, фінансами, економікою, засобами масової інформації, культурою, наукою, освітою, релігійними об'єднаннями, спортом, сімейними відносинами;

- Мілітаризація суспільства, культ покорі владі, дисципліни, фізичної сили, пристосування атрибутів військових організацій для цивільних, постійна готовність до війни. Розвиток військово-промислового комплексу і збільшення призову в силові структури [2].

Окрім цього, на думку британського політолога доктора Лоренса Брита, для фашизму характерні переплетення релігії та уряду, контроль над ЗМІ, сильна дискримінація за ознакою статевої приналежності, виявлення ворога і маніакальне захоплення національною безпекою [3].

Фашизм привабливий і може досягти успіху тільки в тому випадку, якщо його ідеологія і пропаганда має певну схожість з думками і прагненнями широкої категорії народних мас. «Фюрер» може «творити» історію тільки тоді, коли його особа відповідає особистісним характеристикам широких верств суспільства. При цьому надзвичайно важливо знати, що у людей завжди існують діючі динамічні елементи психіки, які роблять можливою добровільну відмову людини від свободи, прийняття і підтримку фашизму [4].

Президент Путін має таку підтримку широких верств суспільства. У 2012 році за нього проголосувало майже 63,6% виборців, а зараз, за даними Всеросійського центру вивчення громадської думки, рейтинг схвалення діяльності Володимира Путіна на посаді президента Росії досяг 89,9%. Як зазначено в дослідженні, такий високий рівень схвалення пов'язаний насамперед з відправкою військової техніки і військовослужбовців у Сирію і авіаударами російської авіації по позиціях бойовиків «Ісламської держави» [5].

Україна і світ мають бачити Росію не партнером, а тим, ким вона є. Таку думку нещодавно висловив перший президент України Леонід Кравчук, і мова може йти не тільки про анексію Криму, окупацію частини Донбасу, збитий Боїнг, політичних заручників, шквал пропаганди та дезінформації, порушення принципів міжнародного права. Обравши шлях агресії та ізоляції у світі, шлях санкцій, Росія кинула виклик цивілізованому світу. Мабуть історія повторюється. Схожі події вже відбувались у Європі у 30-х роках минулого століття: березень 1938 року – аншлюс Австрії, за Австрією прослідували Судети, за Судетами – Мемель, за Мемелем – Польща, за Польщею – Франція, за Францією – Росія. Все починалося з малого ... Росіяни «не повинні вестися, як повелися свого часу німці на обіцянки Геббельса і Гітлера» [6].

Через 70 років після закінчення Другої світової війни, росіянам потрібно нагадати про наслідки німецького фашизму і про загрозу російського неофашизму.

Після розпаду Радянського Союзу в 1991 році фашистські групи з'явилися в Росії. Фашистські ідеї стали привабливими для деяких сегментів російського населення оскільки існувала образа через втрату радянської імперії, турбота про долю етнічних росіян в державах-наступниках СРСР, прагнення до сильного лідера. Деякі російські фашисти спробували відродити реакційну ідеологію чорносотенців. Ультра праві організації, утворені у Росії в перші роки 20-го століття, були носіями вкрай націоналістичної ідеології, яка проповідувала антисемітизм, у більшості проблем Росії звинувачували євреїв і масонів. Чорносотенці були прихильниками Російської Православної Церкви, віддавали перевагу монархії чи військовій диктатурі. У 1980-і роки провідною групою яка підтримувала чорносотенну ідеологію була «Пам'ять», основним представником якої був Дмитро Васильєв.

Ліберально-демократична партія Росії на чолі з Володимиром Жириновським була заснована в 1990 році. В 1991 році він заявив: «Я кажу абсолютно відверто, коли я прийду до влади буде диктатура. Росія потребує диктатора зараз... Я буду безжальним. Я закриватиму газети одна за одною... Ви хочете назвати це російським фашизмом, чудово» [7]. Жириновський хотів, щоб Росія зберігала контроль над республіками колишнього Радянського Союзу, тому він засудив рухи за незалежність у Прибалтиці та Чечні і погрожував суворими заходами проти них. Як він сказав у інтерв'ю литовській газеті в 1991 році: «Я знищу тебе. Я поховано ядерні відходи ... вздовж кордону Балтії. ... Ви литовці вмиратимете від хвороб, і радіації. ... Скоро не буде жодного з литовців, естонців, латишів і на Балтиці. Я буду діяти як Гітлер у 1942 році» [7].

«Російська національна єдність» – воєнізована організація, яку заснував в 1990 році Олександр Баркашов. Він називав своїх чорносотенців резервною силою для російської армії та МВС. Баркашов звинуватив євреїв в економічних проблемах Росії та стверджував, що тільки «кілька сотень» євреїв загинули в німецьких концентраційних таборах. Баркашов підкреслював «першорядну важливість» російської крові, обвинуватив «інтернаціоналістів-комуністів» у підриві «генетичної чистоти» нації через програму расового змішування, і закликав до відродження «російсько-арійської традиції». Хоча Баркашов заперечував, що він був фашистом, він надзвичайно захоплювався Гітлером: «Я вважаю [Гітлера] великим героєм німецької нації і всіх білих рас. Він досяг успіху, надихаючи всю націю на боротьбу проти деградації і вимивання національних цінностей» [7]. Баркашов наполягав в 1994 році, що він прийде до влади «абсолютно правовими засобами». Але у програмі РНЄ заявлялось, що традиційна демократія була неефективна, тому закликали до «етнічної демократії», в якій право голосу будуть мати ті, хто продемонстрував свою лояльність по відношенню до нації. У рамках програми расистського націоналізму, Баркашов наполягав на захисті етнічних росіян за межами Росії. Він засудив утиск етнічних росіян в Естонії та Латвії, а пізніше підтримував російську військову інтервенцію в Чечні, щоб захистити російських громадян «від свавілля», закликав до жорстких заходів - починаючи з депортації 80000 чеченських «злочинців», які жили в Росії [7].

На думку блогера Юрія Ніколова, Путін побудував у Росії практично ідеальну фашистську державу, оскільки основні ознаки фашизму знаходять відображення у російських реаліях, зокрема:

- Наявність традиціоналізму. У посланні Федеральним зборам 12 грудня 2013 року Путін пообіцяв захищати традиційні цінності від «безстатевого і безплідного» західного лібералізму і заявив: «У світі все більше людей, які підтримують нашу позицію щодо захисту традиційних цінностей, які тисячоліттями складали духовну, моральну основу цивілізації, кожного народу: цінностей традиційної сім'ї, справжнього людського життя, в тому числі і життя релігійного, життя не тільки матеріального, а й духовного, цінностей гуманізму і різноманітності світу» [8].

- Наявність націоналізму. Путін після захоплення Криму сказав: «На Україні

живуть і будуть жити мільйони російських людей, російськомовних громадян, і Росія завжди буде захищати їх інтереси». Але я ще раз зауважу: окупація Росією українського Криму, це аналог окупації чехословацької території Судетів Німеччиною.

- Наявність етатизму. Мова йде про ідеологію, яка абсолютизує роль держави в суспільстві і пропагує максимальне підпорядкування інтересів особистостей і груп інтересам держави. Політику активного втручання держави в усі сфери суспільного та приватного життя ми можемо спостерігати під час цькування противників війни з Україною, згадати хоча б напади на Андрія Макаревича та Земфіру Рамазанову. У Криму їх назвали «апологетами розбою, війни і хаосу»: «Виступи на півострові діячів, котрі публічно підтримували Євромайдан, а також нацистів на Україні, виключені...» [10].

- Ознаки милітаризму. Державна ідеологія, спрямована на виправдання політики постійного нарощування військової могутності держави і, одночасно з цим, допустимості використання військової сили при вирішенні міжнародних і внутрішніх конфліктів. У військовій доктрині Росії вказано, що за потреби вона першою може застосовувати ядерну зброю. Військовий бюджет Росії у 2013 році склав 68,8 мільярдів доларів, це третій у світі показник після США і Китаю: «Згідно з прийнятим Держдумою планом російські витрати на оборону зростуть з 69 млрд дол. у 2013 р. до 98 млрд дол. у 2016 р. Цей план вивів Росію на третє місце за обсягом витрат. Військові витрати склали 15,7% всіх бюджетних витрат в 2013 р., до 2016 р. цей показник досягне 20,6%» [11].

Росія постійно веде війни: сьогодні на стороні Асада в Сирії, раніше на території федерації у Чечні, розв'язувались воєнні агресії проти Молдови, проти Грузії, і тепер проти України. На думку британських експертів, на Донбасі російських воєк вдвічі більше, ніж місцевих терористів і бандитів. Російські військові почали брати участь у війні на сході України 14 липня 2014. У цей день на територію України увійшли шість розвідувальних команд, а з 11 серпня у війні в Україні вже повноцінно брали участь десять тактичних угруповань. Станом на весну 2014 Росія зосередила на кордоні з Україною і в Криму 28 військових частин загальною чисельністю в 90 тис військових. Станом на середину серпня 2014 року, в Україні перебували від 3500 до 6000 російських військових. Найбільша їх кількість - 10000 - спостерігалася в грудні 2014 року. У лютому 2015 року в Україні перебували 9000 військових, але з того часу їх кількість зросла на 1500 - 2000 [9].

- Ознаки екстремізму. Це те, що ми спостерігаємо зараз на території Донбасу у виконанні засланих козачків і заблукалих офіцерів ГРУ. У звіті британського Королівського об'єднаного інституту оборонних досліджень наголошується, що Росія веде війну в Україні відповідно до так званої доктрини Герасимова (начальника російського Генштабу), яка в грудні 2014 року була включена в російську військову доктрину. У ній описувалася саме «гібридна війна» і зазначалося, що в XXI столітті намітилася тенденція до стирання кордонів між миром і війною, а війни вже не оголошуються офіційно і більше не ведуться за встановленими правилами [9].

- Наявність вождізму та культу особистості. За даними опитування, проведеного «Левада-центром» у вересні 2014 року кожен п'ятий росіянин (21 відсоток) вважав, що в країні існує культ особистості президента Володимира Путіна. 31 відсоток респондентів були впевнені, що культ особи Путіна в Росії поки не сформувався, але «передумов для нього все більше і більше». У той же час не знаходили ніяких підтверджень культу 40 відсотків опитаних [12].

Путін обраний президентом Росії уже втретє, також перебував на посаді прем'єр-міністра Російської Федерації. Майже за двадцять років при владі, Путін збудував управлінську вертикаль, на вершині якої знаходиться він сам. Нещодавно продовжено термін перебування на посаді президента до семи років. Отже, віддавати владу Путін намірів не має.

Міжнародна ізоляція, війни, падіння економіки, валютна криза, масштабна корупція не переконали більшість росіян змінити свої погляди. А поки що, культ особистості Путіна вийшов на новий рівень після анексії Криму і військових конфліктів на Донбасі та в Сирії. Інколи, все це нагадує якийсь «театр абсурду»: бюст Володимира Путіна в образі давньоримського імператора був споруджений «на знак вдячності за анексію Криму» [13]. А ще написано ікону Путіна у храмі секти «путінопоклонників» в Нижегородській області, а також існують фейкові козачі гроші з зображенням Путіна. А що означають 22 графіті-картини з зображенням Путіна, що з'явилися в кримських містах? Ймовірно, народу потрібен фюрер?

- Ознаки тоталітаризму. У Росії фактично править одна партія – «Единая Россия», яка має на виборах близько 70% голосів населення, в економіці все будується на державних монополіях й підконтрольних владі олігархічних кланах, медіа стали засобом пропаганди та дезінформування населення, обмежуються громадянські свободи, зокрема в проведенні зібрань та мітингів. Насаджується ідеологія «Русского мира», політичне православ'я виступає інструментом консолідації низки пострадянських країн в неоімперських проектах Кремля.

Навіть позиція єврейських громад Росії, на думку російського фінансиста і блогера Слави Рабиновича, деколи обурює: «Вони ходять до Путіна, який їм говорить про те, що «Гейббельс був талановитою людиною»... Російська пропаганда спотворила абсолютно все, вона – суцільна брехня... Мені здається, що якщо євреї будуть себе вести так, як вони вели себе в Німеччині на початку і середині 1930-х років, то їм буде погано. Я впевнений, що при економічному колапсі Росії Путін буде вдаватися до допомоги чорносотенців наших днів, чорносорочечників, всяких клоунів типу ряджених козаків, але зі зброєю» [14].

22 березня поточного року в Петербурзі пройшов «Міжнародний російський консервативний форум», на який з'їхалися представники провідних неонацистських і ультраправих партій з 11 країн Європи. Форум організувало пітерське відділення партії «Родина» (рос.), але юридичним організатором є «Русский национальный культурный центр – Народный дом», який називає цей захід «першим у світовій історії Форумом національно-орієнтованих політичних сил Європи і Росії». Мета форуму – знайти для російського режиму «союзників в Європі», які будуть «відстоювати традиційні цінності, просувати інтереси Росії і добиватися скасування санкцій». Організатори закликали до об'єднання і цитували Путіна: «Наш рух уперед неможливий без духовного, культурного, національного самовизначення, інакше ми не зможемо протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам, не зможемо домогтися успіху в умовах глобальної конкуренції» [15]. Так що, представники одинадцяти ультраправих та неонацистських європейських партій впевнено підтримують дії Путіна на міжнародній арені.

Росія на з'їзді була представлена, в тому числі і лідерами Українського ополчення, завзято воюючими з «українським фашизмом». На заході з Української сторони була і лідер Правої Соціалістичної партії Вікторія Шилова, экс-депутат Дніпропетровської облради. Виникає питання: наскільки поширеними в Україні є загрози розвитку фашизму?

Українофоби наводять чимало «аргументів» на користь існування фашизму в Україні, такої ж думки дотримується абсолютна більшість російських ЗМІ. Серед найпоширеніших: згадки російських істориків про співпрацю з Абвером керівництва ОУН на чолі зі Степаном Бандерою, тобто мова йде про колабораціонізм ОУН-УПА. Така співпраця Бандери і Шухевича з гітлерівською Німеччиною дійсно була, і сподівались вони через спільну боротьбу проти СРСР відродити українську державу. Але історія має багато неоднозначних фактів, таких як пакт «Молотова – Ріббентропа» чи створення РОА (рос.) генерала Власова. Сьогодні ж, з метою маніпулювання громадською думкою, в російських ЗМІ ведуться розмови про «неофашистів» з «Правого сектору» та «Свободи», про «київську хун-

ту», «карателів» та «бандерівців», які знищують мирне населення «новоросії», про шовінізм та расизм...

Насправді, в Україні немає культу особи – Президент України П. Порошенко переміг із результатом 54%, а партії, яка мала б у Верховній Раді половину голосів, також немає. Україна не вела війн і не мала колоній, отже немає ані мілітаризму, ані тоталітаризму, ані політики імперіалізму. Верховна Рада засудила комуністичний та націонал-соціалістичний тоталітарні режими і заборонила їхню пропаганду і символіку в Україні, ухваливши відповідний Закон [16]. У Конституції України задекларована заборона дискримінації залежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження (ст. 24). Статтею 161 КК України передбачено кримінальну відповідальність за умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності, або образу почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями.

Україна вступила у війну у 2014 році, після анексії Росією частини її території, і це є захистом територіальної цілісності та незалежності. Отже, розмови про те, що в Україні є фашизм, - це ідеологічна вигадка та нісенітниця.

Висновки. Розглянувши ситуацію в Росії та Україні, можна стверджувати, що загроза фашизму в Росії стала реальністю. Ознаки фашизму відзначаються в конструкції правлячої еліти – політичному корпоративізмі, становленні культу особи, в посиленні і заохоченні націоналістичних настроїв в російському суспільстві, в націоналізмі, ксенофобії, нетерпимості.

Ідеології нацизму та фашизму, які пов'язані з культом сильної особистості, агресивним шовінізмом та расизмом, засуджуються в Україні абсолютною більшістю громадян. Націонал-соціалістичний тоталітарний режим визнається в Україні злочинним та засуджується як несумісний з основоположними правами і свободами людини і громадянина.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Фашизм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D1%88%D0%B8%D0%B7%D0%BC> – Заголовок з екрану.
2. Fascism [Electronic resource]. – Access mode: www.britannica.com/topic/fascism (Accessed 20 July 2015).
3. Кто на самом деле фашист: Россия или Украина? Основные признаки фашизма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fakty.ictv.ua/ru/index/read-news/id/1508548> – 2015. – 19.03. – Заголовок з екрану.
4. Фромм Э. Бегство от свободы / Э.Фромм. – М.: Академический проект, 2007. – 270 с.
5. Рейтинг Путина - 90%: уроки истории [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bbc.com/russian/international/2015/10/151022_putin_highest_approval_rating_list – 2015. – 22.10. – Заголовок з екрану.
6. Это уже было [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://blogs.lb.ua/andrey_zubov/257887_.html – 2014. – 02.03. – Заголовок з екрану.
7. Neo-fascism in Russia [Electronic resource]. – Access mode: www.britannica.com/topic/fascism/Varieties-of-fascism#toc219399 – (Accessed 20 July 2015)
8. Путин построил в России практически идеальное фашистское государство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nashigroshi.org/2014/04/14/putyn-postroyl-v-rossyyu-praktychesky-idealnoe-fashystskoe-hosudarstvo-perechen/> – 2014. – 14.04. – Заголовок з екрану.
9. На Донбассе русских вояк вдвое больше, чем местных террористов и бандитов, - британские эксперты [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sprotyv.info/ru/news/14389-na-donbasse-russkih-voyak-vdvoe-bolshe-chem-mestnyh-terroristov-i-banditov-britanskie> – 2015. – 11.03. – Заголовок з екрану.
10. В Крыму Макаревича и Земфиру назвали «апологетами разбоя, войны и хаоса» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://censor.net.ua/news/342202/v_krymu_makarevicha_i_zemfiru_nazvali_apologetami_razboya_voyny_i_haosa – 2015. – 01.07. – Заголовок з екрану.

11. Рейтинг країн за кількістю військових витрат очолюють США, Китай і Росія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.ua/finance/880232-reyting-krajina-za-kilkistyu-viyskovih-vitrat-ocholyuyut-ssha-kitay-i-rosiya.html> – 2014. – 04.02. – Заголовок з екрану.
12. Соціологи розпросили росіян о культє личности Путина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lenta.ru/news/2014/10/15/cult/> – 2014. – 15.10. – Заголовок з екрану.
13. Как Путина на Руси любили: О культє личности российского президента [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://112.ua/statji/kak-putina-na-rusi-lyubili-chernovik-260099.html> – 2015. – 26.09. – Заголовок з екрану.
14. Российский финансист: В РФ правит «фашистская хунта» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.charter97.org/ru/news/2015/1/12/134931/ – 2015. – 12.01. – Заголовок з екрану.
15. Серые зазывают коричневых [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.novayagazeta.ru/politics/67708.html – 2015. – 19.03. – Заголовок з екрану.
16. Рада заборонила пропаганду та символіку комуністів і нацистів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unian.ua/politics/1065507-rada-zaboronila-propagandu-ta-simvoliku-komunistiv-i-natsistiv.html – 2015. – 09.04. – Заголовок з екрану.
17. Зіновій Партико: «Обыкновенный фашизм»: в Україні чи в Росії? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://entime.info/71-obyknovennyu-fashizm-v-ukrayin-chi-v-rosyi.html> – 2015. – 04.02. – Заголовок з екрану.

REFERENCES:

1. Fashizm [Fascism]. – [Electronic resource]. – Access mode: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D1%88%D0%B8%D0%B7%D0%BC> (Accessed 20 July 2015)
2. Fascism [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.britannica.com/topic/fascism> (Accessed 20 July 2015)
3. Kto na samom dele fashist: Rossiya ili Ukraina? Osnovnye priznaki fashizma [Who is actually a fascist: Russia or Ukraine? The main features of fascism]. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://fakty.ictv.ua/ru/index/read-news/id/1508548> – 2015. – 19.03. (Accessed 20 July 2015)
4. Fromm E. Begstvo ot svobody [Escape from Freedom]. – М.: Akademicheskii proekt, 2007. – 270 s.
5. Reyting Putina - 90%: uroki istorii [Putin's rating - 90%: the lessons of history]. – [Electronic resource]. – Access mode: www.bbc.com/russian/international/2015/10/151022_putin_highest_approval_rating_list – 2015. – 22.10. (Accessed 20 July 2015)
6. Eto uzhe bylo [It has been]. – [Electronic resource]. – Access mode: http://blogs.lb.ua/andrey_zubov/257887_.html – 2014. – 02.03. (Accessed 20 July 2015).
7. Neo-fascism in Russia [Electronic resource]. – Access mode: www.britannica.com/topic/fascism/Varieties-of-fascism#toc219399 (Accessed 20 July 2015)
8. Putin postroil v Rossii prakticheski ideal'noe fashistskoe gosudarstvo [Putin has built almost perfect fascist state]. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://nashigroshi.org/2014/04/14/putyn-postroyl-v-rossyy-praktychesky-ydealnoe-fashystskoe-hosudarstvo-perechen/> – 2014. – 14.04. (Accessed 20 July 2015)
9. Na Donbasse russkikh voyak vdvoe bol'she, chem mestnykh terroristov i banditov, - britanskіe eksperty [In the Donbass Russian warriors twice as much as the local terrorists and bandits]. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://sprotyv.info/ru/news/14389-na-donbasse-russkikh-voyak-vdvoe-bolshe-chem-mestnyh-terroristov-i-banditov-britanskіe> – 2015. – 11.03. (Accessed 20 July 2015)
10. V Krymu Makarevicha i Zemfiru nazvali «apologetami razboya, voyny i khaosa» [In Crimea, Makarevich and Zemfira called «apologists robbery, war and chaos»]. – [Electronic resource]. – Access mode: http://censor.net.ua/news/342202/v_krymu_makarevicha_i_zemfiru_nazvali_apologetami_razboya_voyny_i_haosa – 2015. – 01.07. (Accessed 20 July 2015)
11. Reitynh krain za kilkistiu viiskovykh vytrat ocholiuiut SSHa, Kytai i Rosiia [Ranking of countries by the number of military expenditure led by the US, China and Russia]. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://economics.unian.ua/finance/880232-reyting-krajina-za-kilkistyu-viyskovih-vitrat-ocholyuyut-ssha-kitay-i-rosiya.html> – 2014. – 04.02. (Accessed 20 July 2015)
12. Sotsiologi rassprosili rossiyan o kul'te lichnosti Putina [Sociologists have asked the Russians about the cult of Putin's personality]. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://lenta.ru/news/2014/10/15/cult/> – 2014. – 15.10. (Accessed 20 July 2015).

13. Kak Putina na Rusi lyubili: O kul'te lichnosti rossiyskogo prezidenta [Putin in Russia liked: On the Personality Cult Russian President]. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://112.ua/statji/kak-putina-na-rusi-lyubili-chernovik-260099.html> – 2015. – 26.09. (Accessed 20 July 2015)

14. Rossiyskiy finansist: V RF pravit «fashistskaya khunta» [The Russian financier: in Russia the right to «fascist junta»]. – [Electronic resource]. – Access mode: www.charter97.org/ru/news/2015/1/12/134931/ – 2015. – 12.01. (Accessed 20 July 2015)

15. Serye zazyvayut korichnevykh [Gray beckoning brown]. – [Electronic resource]. – Access mode: www.novayagazeta.ru/politics/67708.html – 2015. – 19.03. (Accessed 20 July 2015)

16. Rada zaboronyla propahandu ta symvoliku komunistiv i natsystiv [The Council banned the propaganda and symbols of the Communist and Nazi]. – [Electronic resource]. – Access mode: www.unian.ua/politics/1065507-rada-zaboronila-propagandu-ta-simvoliku-komunistiv-i-natsystiv.html – 2015. – 09.04. (Accessed 20 July 2015)

17. Zinovii Partyko: «Obyknovennyy fashizm»: v Ukraini chy v Rosii? [«Ordinary Fascism»: in Ukraine or in Russia?]. – [Electronic resource]. – Access mode: <http://entime.info/71-obyknovennyy-fashizm-v-ukrayin-chi-v-rosyi.html> – 2015. – 04.02. (Accessed 20 July 2015)

Арабаджи Ю. И., старший преподаватель кафедры социологии, психологии и гуманитарных дисциплин, Криворожский факультет ГБУЗ «Запорожский национальный университет» (Кривой Рог, Украина), E-mail: amati_yuriy@i.ua

Возрождение фашизма на фоне политической ситуации в России и Украине

Аннотация. В статье раскрывается сущность фашизма, его идеология, причины возникновения и актуальность этого явления для России и Украины.

Ключевые слова: Украина, Россия, фашизм, СМИ, пропаганда, политика, война.

Arabadzhi Y., senior lecturer of department of sociology, psychology and social and humanities Zaporizhzhya National University, faculty of ZNU in Kryvyi Rih, (Kryvyi Rih, Ukraine), E-mail: amati_yuriy@i.ua

Revival of fascism against political situation in Russia and Ukraine

Abstract. The article reveals the essence of fascism and its ideology, the causes and the relevance of this phenomenon for Russia and Ukraine. The object of the study is Fascism as an ideology and political practice. The subject of the study are the trends, patterns and threats manifestations of fascism in the political process of modern Russia and Ukraine. Fascism - a kind of political regime and the radical authoritarian, imperialist political ideology, characteristic features of which have a strong cult of personality, nationalism, militarism, totalitarianism, imperialism.

The threat of fascism in Russia has become a reality. The ideologies of Nazism and Fascism in Ukraine condemned by an absolute majority of citizens.

Key words: Ukraine, Russia, fascism, media, propaganda, politics, war.

УДК 323.2:316.4

Березинський В. П.

доцент, доктор політичних наук

професор кафедри філософії

Київського національного університету культури і мистецтв

(Київ, Україна), E-mail: 1-703@i.ua

ТЕМПОРАЛЬНІСТЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАД

Анотація. Розкрито, що темпоральність характеризує політичну самоорганізацію громад як хвилеподібний, ритмічний і нерівномірний процес. Ефективність самоорганізації громад залежить здебільшого від того, якою мірою суб'єкти управління враховують розбіжність амплітуд керованих коливальних режимів. Виділено три основні типи амплітуд хвилових процесів у громадах: оптимальний, занадто малий (застійний) і занадто великий.

Ключові слова: громада, політична самоорганізація, темпоральність, хвиля, зміна, ритм, швидкість, темп, період ритму, амплітуда